

NOTAT

23. januar 2024

Årlig status for industrisamarbejde med udenlandske leverandører til Forsvaret for 2021 og 2022 samt for industripartnerskabet for forsvarsrelateret eksport til USA

1. Resumé

Udenlandske leverandører af forsvarsmateriel pålægges nye forpligtelser til at indgå i industrisamarbejde med danske virksomheder på forsvarsområdet for ca. 1,9 mia. kr. for kalenderåret 2021 og ca. 2,3 mia. kr. for kalenderåret 2022.

I 2021 og 2022 afviklede udenlandske leverandører forpligtelser til industrisamarbejde hos danske virksomheder for henholdsvis ca. 2,0 og ca. 1,4 mia. kr. Afviklingen vedrørte 101 danske virksomheder i 2021 og 81 danske virksomheder i 2022, hvoraf 25 virksomheder tegnede sig for ca. 94 pct. af afviklingen på tværs af de to år.

Den samlede udestående forpligtelse for udenlandske leverandører (dvs. differencen mellem leverandørernes samlede forpligtelse og godkendt afvikling) var ved udgangen af 2021 på ca. 1,7 mia. kr. og ved udgangen af 2022 på ca. 2,8 mia. kr.

Generelt foregår de udenlandske leverandørers afvikling af forpligtelser til industrisamarbejde i overensstemmelse med de aftaler om industrisamarbejde, som de udenlandske leverandører har indgået med Erhvervsstyrelsen. Afvikling via direkte køb hos dansk forsvarsindustri er over årene stabil og var i 2022 på sit højeste niveau set i en årrække. Afvikling via udviklingsaktiviteter med danske virksomheder har i 2022 været lavere end foregående år. Dette skyldes bl.a., at mange projekter nu har overstået udviklingsstadiet, hvor udenlandske leverandørers bidrag til den danske virksomhed er stor, og er nu overgået til produktions- og salgsstadiet.

Under F-35 programmet har danske virksomheder i programmets levetid til og med 2022 modtaget ordrer fra hovedleverandører Lockheed Martin og Pratt & Whitney for samlet ca. 1 mia. USD.

ERHVERVSSTYRELSEN

Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Tlf. 35 29 10 00
Fax 35 29 10 01
CVR-nr 10 15 08 17
E-post erst@erst.dk
www.erst.dk

ERHVERVSMINISTERIET

Forsinket fremsendelse af den årlige rapport

Den årlige status til Folketinget vedr. industrisamarbejde omfatter denne gang de to kalenderår 2021 og 2022. Denne samlede rapport fremsendes som følge af ekstraordinært krævende sagsbehandling i forbindelse med afstemningen af ordreværdierne fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) og de udenlandske leverandører, hvilket har forsinket sagsbehandlingen. Sagsbehandlingen har været forsinket blandt andet som følge af krigen i Ukraine samt personalerokeringer.

Tabel 1: Overblik over nøgletal vedr. industrisamarbejde i 2021 og 2022 (mia. kr.)

År	Nye forpligtelser (i året) ¹	Afvikling (i året) ²	Udeståender forpligtelser (v. slutningen af året) ³
2022	2,3	1,4	2,8
2021	1,9	2,2	1,7

2. Reglerne for industrisamarbejde

Den 13. august 2021 offentliggjordes regeringens strategi for dansk forsvarsindustri.⁴ I forlængelse heraf lanceredes nye administrative retningslinjer på området, der trådte i kraft den 9. september 2021. Formålet med 2021-retningslinjerne er at sikre, at foranstaltninger truffet med henblik på at beskytte Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører forsvarsmateriel og forsvarstjenesteydelser, er i overensstemmelse med Danmarks forpligtelser i henhold til EU-retten, herunder særligt artikel 346 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde.

Under 2021-retningslinjerne fastholdes industrisamarbejde som et centralt redskab til at opretholde og udvikle strategiske kompetencer i dansk forsvarsindustri for at sikre varetagelsen af Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser.

I henhold til de administrative retningslinjer kan udenlandske leverandører af forsvarsmateriel forpligtes til industrisamarbejde, hvis en konkret vurdering viser:

- at industrisamarbejde er nødvendigt for at varetage Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser,
- at konkurrencen på det civile marked ikke skævvrides, og
- at anskaffelsen overstiger 50 mio. kr.

¹ 'Nye forpligtelser' er summen af industrisamarbejdsforpligtelse, der pålægges FMI's udenlandske leverandører om samarbejde med dansk forsvarsindustri pba. Forsvarets indkøb i det pågældende kalenderår.

² 'Afvikling' er summen af værdien af gennemført industrisamarbejde mellem Forsvarets udenlandske leverandører og dansk forsvarsindustri i det pågældende kalenderår.

³ 'Udestående forpligtelser' er summen af leverandørernes resterende forpligtelser overfor dansk industri ved udgangen af pågældende kalenderår.

⁴ Strategien og de administrative retningslinjer fra 2021 er tilgængelige på Erhvervsstyrelsens hjemmeside.

I 2022 indgik Erhvervsstyrelsen de første industrisamarbejdsaftaler med udenlandske leverandører under 2021-retningslinjerne. De nye retningslinjer indeholder en række præciseringer af praksis, som blandt andet forventes at medføre, at udviklingsprojekter i højere grad vil resultere i, at danske virksomheder opnår øget salg i forlængelse af gennemførte udviklingsprojekter.

Justering af bodsats i retningslinjerne

Som følge af krigen i Ukraine er efterspørgslen på forsvarsmateriel steget markant, og produktionskapaciteten på det forsvarsindustrielle marked er under pres. Samtidig mødes udenlandske leverandører i stigende omfang af industrisamarbejdskrav også på andre markeder, hvilket mindsker udenlandske leverandørers evne til at løfte danske krav.

Med henblik på at styrke mulighederne for fortsat at løfte krav om industrisamarbejde overfor udenlandske leverandører reduceres boden for manglende afvikling af en industrisamarbejdsaftale for rammeaftaler fra 50 pct. til 20 pct. Ændringen trådte i kraft den 26. juni 2023 og gælder for fremtidige kontraktindgåelser mellem FMI og udenlandske leverandører, hvor der stilles krav om indgåelse af en industrisamarbejdsaftale med Erhvervsstyrelsen.

Erhvervsstyrelsen har ikke tidligere pålagt en udenlandsk leverandør en bod for manglende afvikling.

3. Status for indgåelse af industrisamarbejdsaftaler og gennemført industrisamarbejde i 2021 og 2022

Udenlandske leverandører af forsvarsmateriel pålægges for kalenderåret 2022 nye forpligtelser til at indgå i industrisamarbejde med danske virksomheder på forsvarsområdet for ca. 2,3 mia. kr., hvilket er en stigning i forhold til 2021, hvor beløbet var ca. 1,9 mia. kr.⁵

Pr. den 31. december 2022 var der 67 aktive industrisamarbejdsaftaler, hvilket er en stigning end pr. den 31. december 2021, hvor der var 54 aktive aftaler.

På baggrund af de årlige indrapporteringer fra de udenlandske virksomheder har Erhvervsstyrelsen opgjort, at der i 2022 blev gennemført industrisamarbejde hos danske virksomheder for ca. 1,4 mia. kr. Dette udgør et fald i forhold til 2021, hvor der blev gennemført industrisamarbejde for ca. 2,2 mia. kr.

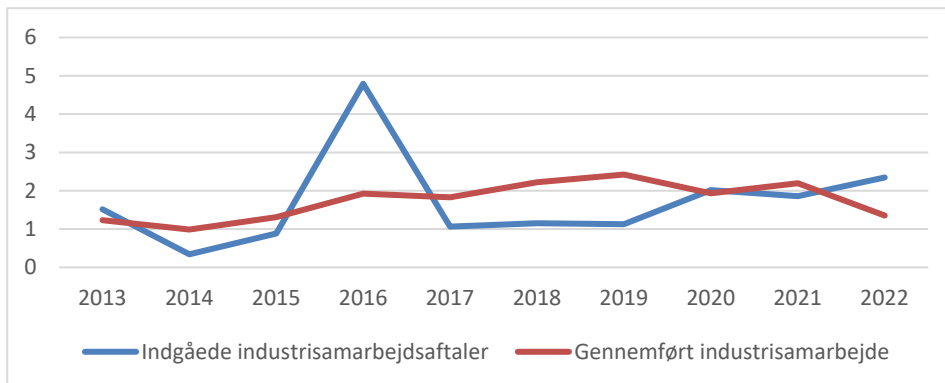
Det bemærkes hertil, at udviklingen i indgåede industrisamarbejdsaftaler og gennemført industrisamarbejde ikke nødvendigvis følger hinanden år

---

⁵ Opgørelsen af indgåede industrisamarbejdsaftaler for 2021 er endeligt afstemt af Erhvervsstyrelsen ved de udenlandske leverandører. For 2022 er den samlede opgørelse kun delvist afstemt ved de udenlandske leverandører. Opgørelsen af 2022 baseres dermed primært på data fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse.

for år. De udenlandske leverandører har gennemsnitligt ca. 10 år til at afvikle deres forpligtelse, og da det ofte tager lang tid at forberede og igangsætte udviklingsprojekter, er det naturligt med en forsinkelse på nogle år mellem udviklingen i indgåede aftaler og udviklingen i gennemført industrisamarbejde.

Figur 1: Værdien af indgåede industrisamarbejdsaftaler og gennemført industrisamarbejde, 2013-2022 (mia. kr.)

Note: Figuren viser værdien af de indgåede aftaler om industrisamarbejde i perioden 2013-2022 sammenholdt med gennemført industrisamarbejde. Det gennemførte industrisamarbejde opgøres som værdien af gennemførte udviklingsprojekter og ordrer placeret hos danske virksomheder i de pågældende år.

Kilde: Erhvervsstyrelsens beregninger på baggrund af indgåede kontrakter og årlige indrapporteringer fra de udenlandske virksomheder.

Status for gennemført industrisamarbejde gennem købsordrer og udviklingsprojekter

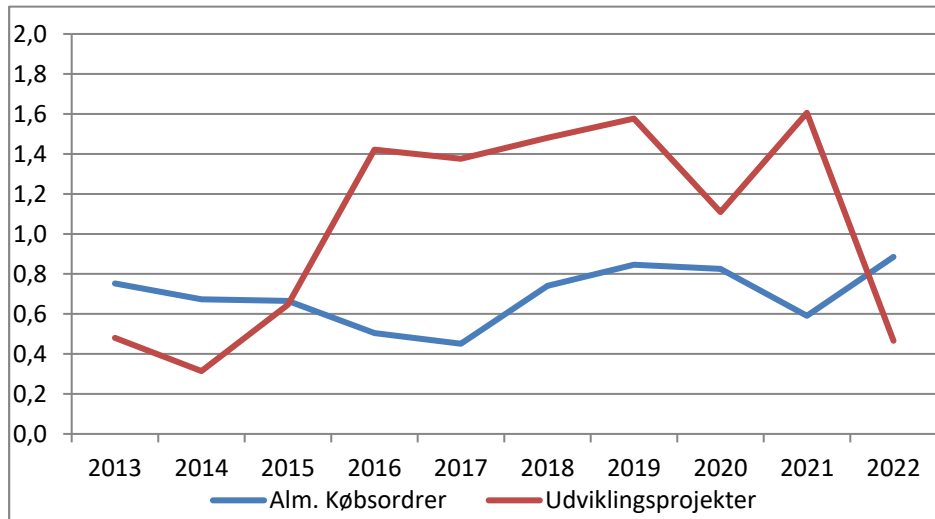
De udenlandske leverandører gennemfører industrisamarbejde i Danmark enten som forsvarsrelaterede købsordrer placeret hos danske virksomheder eller som udviklingsprojekter med danske virksomheder, hvor de udenlandske leverandører medvirker til at udvikle nye kapaciteter og kompetencer hos de danske virksomheder.

I 2022 blev der gennemført industrisamarbejde for ca. 0,9 mia. kr. som købsordrer, svarende til ca. 65 pct. af den samlede afvikling (mod ca. 0,6 mia. kr. svarende til ca. 27 pct. i 2021). Købsordrerne var fordelt på 81 danske virksomheder.

I 2022 blev der gennemført udviklingsprojekter for ca. 0,5 mia. kr. svarende til ca. 34 pct. af den samlede afvikling (mod ca. 1,6 mia. kr. svarende til ca. 73 pct. i 2021). Udviklingsprojekterne var fordelt på 18 danske virksomheder.⁶

⁶ De 18 danske virksomheder modtager også købsordrer fra udenlandske leverandører, hvorfor de også optræder i opgørelsen af de 81 danske virksomheder med købsordrer. Industrisamarbejde involverer i alt 81 danske virksomheder.

Figur 2: Fordeling af gennemført industrisamarbejde efter type, 2012-2021 (mia. kr.)

Note: Figuren viser udviklingen i værdien af gennemført industrisamarbejde fordelt mellem købsordrer og udviklingsprojekter i perioden 2013-2022.

Kilde: Erhvervsstyrelsens egne beregninger.

Målt i værdi har de udenlandske leverandører tidligere overvejende gennemført industrisamarbejdet som købsordrer, hvorimod der fra 2016 og frem er sket en markant udvikling, idet industrisamarbejde i en periode hovedsageligt er gennemført via udviklingsprojekter. Mange af disse projekter har nu overstået udviklingsstadiet, hvor udenlandske leverandørers bidrag til den danske virksomhed er stort, hvilket illustreres af den røde graf, der i foregående periode har ligget på et højt niveau. Disse udviklingsprojekter overgår nu til produktions- og salgsstadiet, hvilket illustreres af en faldende rød graf (udvikling) og en stigende blå graf (købsordrer).

Involverede danske virksomheder

Der blev i 2022 afviklet industrisamarbejde hos 81 danske virksomheder mod 101 danske virksomheder i 2021.

25 danske virksomheder tegnede sig i 2022 for ca. 93 pct. af afviklingen mod ca. 95 pct. i 2021. Ca. 45 pct. af afviklingen var koncentreret hos 5 virksomheder (mod ca. 49 pct. i 2021).⁷

4. Status for udenlandske leverandørers samlede industrisamarbejdsforpligtelser i Danmark

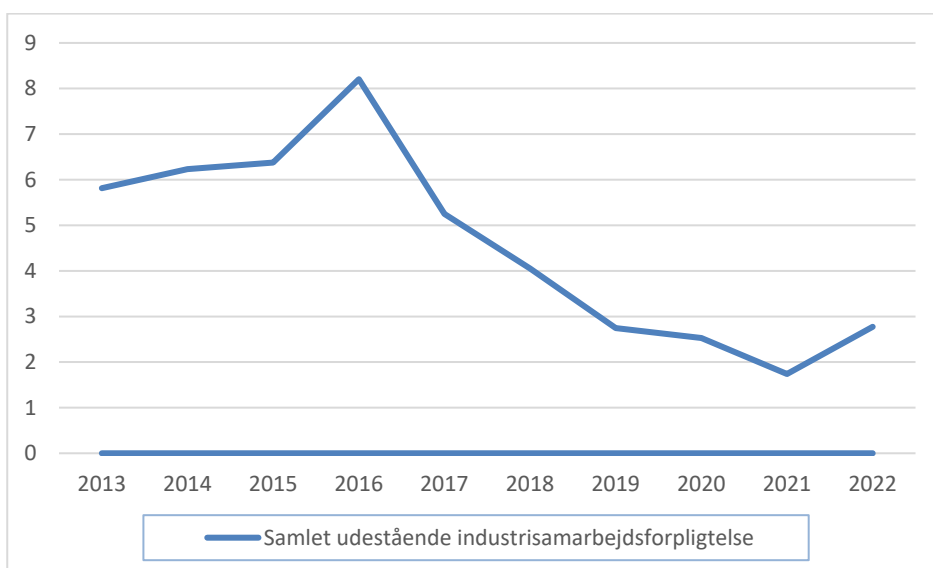
Erhvervsstyrelsen overvåger løbende, at de udenlandske leverandører lægger ordrer eller afvikler projekter i henhold til deres forpligtelser. Dette sker for at sikre, at afviklingen sker inden for de fastsatte frister i industrisamarbejdskontrakterne.

⁷ Af hensyn til beskyttelse af virksomhedernes forretningsfølsomme oplysninger angives virksomhedsnavnene ikke.

Afviklingen af industrisamarbejdsaftaler mellem Erhvervsstyrelsen og de udenlandske leverandører forløb generelt tilfredsstillende i 2022.

Med udgangen af 2022 var den samlede udestående forpligtelse på ca. 2,8 mia. kr. Den udestående forpligtelse er differencen mellem det beløb, som udenlandske leverandører er forpligtede til at afvikle i Danmark, og hvad de allerede har afviklet.⁸ Til sammenligning var den samlede udestående forpligtelse ca. 1,7 mia. kr. ved udgangen af 2021, jf. figur 3 nedenfor.

Figur 3: Udviklingen i den samlede udestående industrisamarbejdsforpligtelse 2013-2022 (mia. kr.)

Note: Den udestående forpligtelse er differencen mellem det beløb, som udenlandske leverandører er forpligtede til at afvikle i Danmark, og hvad de allerede har afviklet.
Kilde: Erhvervsstyrelsens egne beregninger.

Erhvervsstyrelsen forhåndsgodkender udviklingsprojekter mellem danske virksomheder og udenlandske leverandører. De forhåndsgodkendte projekter afskrives i takt med, at projekterne gennemføres. Et projekt kan annulleres, såfremt det ikke gennemføres rettidigt. Annulleringen sker kun efter forudgående dialog med virksomhederne.

Det aktuelle forhåndsgodkendte, men endnu ikke afviklede beløb udgjorde pr. 31. december 2022 ca. 8,2 mia. kr. (mod ca. 7,9 mia. kr. i 2021).⁹

⁸ Størrelsen af den udestående forpligtelse svinger løbende i takt med tilkomst af nye forpligtelser og afvikling på eksisterende forpligtelser. Ligeledes opdateres størrelsen af den udestående forpligtelse (opgjort i danske kroner) dagligt i henhold til valutakursudsving. Dertil kommer evt. opsparat modkøbskredit som følge af eksisterende aftaler samt øvrige nedskrivninger, som ligeledes fratrækkes.

⁹ Årsagen til, at det forhåndsgodkendte beløb for udviklingsprojekter overstiger den aktuelle udestående forpligtelse skal findes i Forsvarets stigende anvendelse af rammeaftaler. Her vil de konkrete træk på rammeaftalerne finde sted årligt over aftalernes løbetid. Forpligtelserne til industrisamarbejde opskrives i samme takt, hvilket medfører, at den aktuelle samlede udestående forpligtelse i det enkelte år er at betragte som et øjebliksbil-

5. Industripartnerskabet for forsvarsrelateret eksport til USA

Den 9. juni 2016 blev der indgået en politisk aftale om at anskaffe 27 F-35-kampfly. Da Danmark er et af otte partnerlande i produktion, vedligeholdelse og videreudvikling af flyet, er anskaffelsen ikke omfattet af krav om industrisamarbejde. Danske virksomheder kan i stedet få tildelt ordrer efter det såkaldte *best value*-princip, hvor kvalitet, pris og leveringssikkerhed er afgørende i den indbyrdes konkurrence med de øvrige partnerlandes industrier.

Som følge af den politiske aftale om anskaffelsen, og for at støtte danske virksomheder, etablerede Erhvervsministeriet, Forsvarsministeriet, Udenrigsministeriet og Dansk Industri i marts 2017 et industripartnerskab, der skal fokusere og styrke indsatsen over for Danmarks amerikanske partnere ifm. anskaffelsen af nye kampfly til forsvaret (F-35). Siden er Dansk Erhverv og CenSec også blevet en del af industripartnerskabet.

Status på danske virksomheders deltagelse i F-35 programmet

Erhvervsstyrelsen modtager halvårlige statusrapporter fra Lockheed Martin og Pratt & Whitney om danske virksomheders deltagelse i F-35 programmet.

Per december 2022 har Erhvervsstyrelsen verificeret følgende ordreværdier til danske virksomheder vedr. F-35 produktion (tallene er akkumuleret ordreværdi i perioden siden Danmarks tiltrædelse af F-35-programmet i 2002 og frem til seneste statusopgørelse per december 2022):

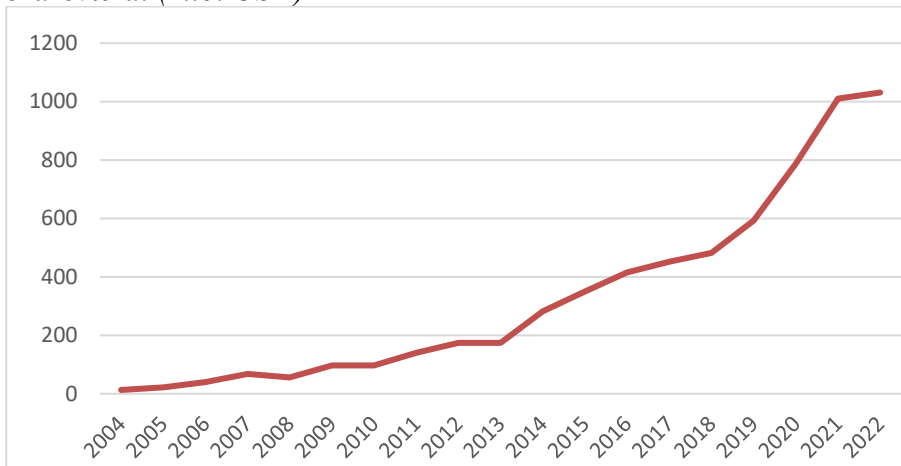
Lockheed Martin: ca. 1.019 mio. USD

Pratt & Whitney: ca. 13 mio. USD

---

lede, hvor det samlede potentielle træk på rammeaftalerne ikke indgår. Da leverandørerne samtidig – og under antagelse af større, fremtidige træk på rammeaftalerne med Forsvaret – har mulighed for at afvikle ”forud” i begyndelsen af deres industrisamarbejdskontrakter via forhåndsgodkendelse af udviklingsprojekter med danske virksomheder, vil værdien af forhåndsgodkendte udviklingsprojekter dermed kunne overstige den aktuelt samlede udestående forpligtelse i det enkelte år.

Figur 4: Dansk industriel deltagelse i JSF-samarbejdet, akkumuleret ordreværdi (mio. USD)¹⁰

I alt 16 danske virksomheder har samarbejdet med Lockheed Martin, mens 7 danske virksomheder har samarbejdet med Pratt & Whitney. Ca. 26 pct. af ordrevolumen er placeret direkte af Lockheed Martin, mens ca. 1 pct. er placeret af Pratt & Whitney¹¹. De resterende ca. 73 pct. er ordrer fra Lockheed Martins underleverandører.

Baseret på en simpel fremskrivning af det historiske ordreniveau forventer Lockheed Martin, at dansk industri i programmets levetid (anslået +40 år) vil modtage ordrer fra Lockheed Martin svarende minimum til den danske stats udgifter til anskaffelsen af flyene (ca. 1848 mio. USD). Det er den umiddelbare vurdering, at Lockheed Martins fremskrivning fremstår sandsynlig, såfremt de nuværende leverandøraftaler og ordreniveauer med dansk industri fastholdes.

Fsva. Pratt & Whitney, er deres simple fremskrivning under niveau ift. motorens andel af købsprisen for F-35 (ca. 344 mio. USD). Erhvervsstyrelsen lægger løbende pres på Pratt & Whitney for at få flere ordrer til dansk industri.

I takt med, at underleverandørkæderne til selve produktionen af flyene bliver mere fastlagte, vil industripartnerskabet fremadrettet have et større fokus på vedligeholdelsesdelen af JSF-programmet.

¹⁰ For årene 2010 og 2013 er der ikke foretaget verifikation, og det foregående års verificerede værdi anvendes derfor som datapunkt for grafen. Faldet i år 2008 skyldes forbedret opgørelsesmetode.

¹¹ Lockheed Martin er systemleverandør på selve kampflyet, mens Pratt & Whitney leverer motoren.